

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts pasts@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Rīgā

09.11.2022. Nr. 1.7-2/1075

Uz 30.08.2022. Nr.1-7.1/22/2043

Ķekavas novada pašvaldībai

Par SIA „BŪKS”

Konkurences padome (turpmāk - KP) ir saņēmusi Ķekavas novada pašvaldības pavadvēstuli, kurā lūgts KP sniegt atzinumu par pašvaldības līdzdalības saglabāšanu SIA „BŪKS”, tai pievienoto juridisko un ekonomisko izvērtējumu par SIA „BŪKS” sniegtajiem pakalpojumiem (turpmāk – Izvērtējums) un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras¹ (turpmāk – LTRK) un Ķekavas novada uzņēmēju padomes² (turpmāk – ĶNUP) sniegtos viedokļus. Tāpat pavadvēstulei pievienots pašvaldības sagatavots rīcības plāns par turpmāko nepieciešamo darbību veikšanu, lai novērstu iespējamus pārkāpumus (turpmāk – Rīcības plāns).

Priekšnoteikumi publiskas personas līdzdalībai kapitālsabiedrībā ir noteikti Valsts pārvaldes iekārtas likuma (turpmāk – VPIL) 88. panta pirmajā daļā, proti, tiek novērsta tirgus nepilnība, radītas preces vai pakalpojumi vai pārvaldīti īpašumi, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai.

Savukārt, lai pamatotu, ka citādā veidā nav iespējams efektīvi sasniegt minētā panta pirmajā daļā noteiktos mērķus, publiskajai personai ir nepieciešams veikt paredzētās rīcības izvērtējumu, ietverot arī ekonomisko izvērtējumu, un konsultēties ar kompetentajām institūcijām konkurences aizsardzības jomā un komersantus pārstāvošām biedrībām vai nodibinājumiem.

Ņemot vērā, ka pašvaldība ir ievērojusi VPIL 88. panta otrajā daļā noteikto pienākumu veikt paredzētās rīcības juridisko un ekonomisko izvērtējumu, kā arī ir veikusi konsultācijas ar komersantus pārstāvošajām biedrībām vai nodibinājumiem, KP sniegs viedokli (atzinumu) par

¹ LTRK ieskatā publiska pārvalde var iesaistīties komercdarbībā, ja tā apsaimnieko valsts interesēm nozīmīgus stratēģiskos aktīvus un/vai tiek novērsta tirgus nepilnība. LTRK aicina pašvaldību regulāri vērsties pie privātā sektora pārstāvjiem, lai pārliecinātos par to interesi un iespējām nodrošināt konkrētos pakalpojumus. LTRK rīcībā esošā informācija liecina, ka privātais sektors būtu ieinteresēts sniegt vismaz dažus no kapitālsabiedrības sniegtajiem pakalpojumiem.

² ĶNUP norādīja, ka kvalitatīva atzinuma sagatavošanai ir nepieciešams vairāk laika un resursu nekā ĶNUP uz konkrēto brīdi bija pieejami. Vienlaikus ĶNUP aicināja pašvaldību ar to nākotnē sadarboties, sagatavot, izstrādāt un ieviest plānu/stratēģiju turpmākai ĶNUP līdzdalībai lēmumu pieņemšanā un atzinumu sagatavošanā.

pašvaldības veiktā Izvērtējuma atbilstību VPIL 88. panta noteikumiem.

No Izvērtējuma satura secināms, ka SIA „BŪKS” pamatdarbība sastāv no šādiem pakalpojumiem: ūdenssaimniecības pakalpojumi, siltumenerģijas ražošanas un siltumapgādes pakalpojumi, labiekārtošanas darbi (pašvaldības īpašumā esošo strūklaku apsaimniekošana), pašvaldības īpašumu pārvaldīšana un namu apsaimniekošana Ķekavas novada Baldones pilsētā un Baldones pagastā.

Tāpat no Izvērtējuma satura secināms, ka kapitālsabiedrība nodarbojas ar virkni papildu pakalpojumiem: Baldones novada decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistra uzturēšana un aktualizācija, asenizācijas pakalpojumi, pārvietojamo tualetu apkalpošanas pakalpojumi, ūdenssaimniecības infrastruktūras remontdarbu pakalpojumi, ūdensskaitītāju uzstādīšanas/nomainas pakalpojumi, siltumapgādes infrastruktūras remontdarbu pakalpojumi, aktīvu³, kas nepieciešami labiekārtošanas darbu un apsaimniekošanas pakalpojumu sniegšanai, iznomāšana, autonomu bioloģisko attīrīšanas iekārtu izbūve pašvaldības īpašumos, kas nav pieslēgti centrālajiem kanalizācijas tīkliem un pašvaldības īpašumu pārvaldīšanas ietvaros kapitālsabiedrība veic arī remontdarbus.

Ņemot vērā KP iedibināto praksi, KP konceptuāli nav iebildumu pret kapitālsabiedrības sniegtajiem ūdenssaimniecības un siltumenerģijas ražošanas un siltumapgādes pakalpojumiem, ņemot vērā, ka minēto pakalpojumu sniegšana vispārīgi atbilst VPIL 88. panta pirmās daļas 2. punktā noteiktajam izņēmumam, kad ir pieļaujama pašvaldības līdzdalība kapitālsabiedrībā.

Vienlaikus, KP ņem vērā pašvaldības Rīcības plānā norādīto iniciatīvu noslēgt līgumus⁴ ar visu katlu māju īpašniekiem par siltumapgādes pakalpojumu sniegšanu, tādējādi ievērojot Enerģētikas likuma 48. pantā noteiktās tiesības iepirkt siltumenerģiju to skaitā no neatkarīgajiem siltumenerģijas ražotājiem, nodrošinot siltumenerģijas lietotājiem drošu un kvalitatīvu siltumapgādi.

Tāpat KP atbalsta Izvērtējumā pausto nepieciešamību pašvaldībai pārskatīt un pārstrādāt kapitālsabiedrības sniegto siltumenerģijas ražošanas un siltumapgādes pakalpojumu cenu politiku, ietverot tajā ne tikai pārskatāmu grāmatvedības atskaišu sistēmu, bet arī pakalpojuma gala cenā iekļaujot visas attiecināmās izmaksas.

KP uzsver, ka tā neiebilst pret pašvaldības iniciatīvu nodrošināt cenas ziņā pieejamākus siltumenerģijas ražošanas un siltumapgādes pakalpojumus galapatērētājam, ņemot vērā straujo cenu kāpumu, ja atbalsta forma nodrošinās tai vienlīdzīgus pieejas nosacījumus.

Attiecībā uz kapitālsabiedrības sniegtajiem namu apsaimniekošanas pakalpojumiem, saskaņā ar KP iedibināto praksi, konkrēto pakalpojumu sniegšana būtu pamatota un atbalstāma tikai gadījumos, ja uz tiem būtu attiecināmi likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju” 50. panta septītās daļas noteikumi un būtu konstatējams VPIL 88. panta pirmās daļas 1. punktā noteiktais priekšnoteikums.

Līdz ar to gadījumā, ja nav konstatējams konkrētais normatīvajā aktā noteiktais izņēmums un nav konstatējama tirgus nepilnība (KP ieskatā, ņemot vērā konkrēto pakalpojumu raksturu, nepietiek tikai ar to atzīšanu par stratēģiski svarīgiem, izskatāmajā gadījumā būtiski ir konstatēt tieši tirgus nepilnības pastāvēšanu), KP ieskatā, konkrēto pakalpojumu sniegšana nebūtu atbalstāma un būtu nepieciešams izskatīt iespēju konkrēto pakalpojumu sniegšanu nodot privātajiem tirgus dalībniekiem (ne tikai tādiem, kuri atrodas konkrētajā administratīvajā teritorijā, bet arī blakus esošajās administratīvajās teritorijās, piemēram, no Pierīgas vai Rīgas).

Minētais būtu attiecināms arī daļā uz pašvaldībai piederošo dzīvokļu pārvaldīšanu (izīrēšanu), proti, būtu nepieciešams izskatīt šī pakalpojuma sniegšanas nodošanu privātajam sektoram.

³ Zāles plāvējs, krūmgriezis un automašīna.

⁴ KP uzsver, ka konkrēto līgumu slēgšana būtu veicama uz vienlīdzīgiem nosacījumiem.

Tāpat KP vēlas vērst uzmanību uz Izvērtējumā norādīto⁵ par kapitālsabiedrības sniegto namu apsaimniekošanas pakalpojumu maksu par 1 m², proti, ka tā ir gandrīz divas reizes mazāka nekā, piemēram, Ķekavas novada otrajā pilsētā Baložos (kapitālsabiedrības piedāvāto pakalpojumu cenas saskaņā ar Izvērtējumā norādīto ir zemākas arī par Pierīgas rajonu un Rīgu).

KP norāda, ka iespējami nepamatoti zemu cenu noteikšana var Konkurences likuma 14.¹ panta izpratnē kavēt esošo vai potenciālo tirgus dalībnieku saimniecisko darbību, līdz ar to, tāpat kā daļā par siltumapgādes cenām, KP ieskatā, pašvaldībai ir nepieciešams pārskatīt un pārstrādāt konkrēto pakalpojumu cenu politiku, ietverot tajā pārskatāmu grāmatvedības atskaišu sistēmu un pakalpojuma galā cenā iekļaujot visas attiecināmās izmaksas, tādējādi novēršot riskus, kas saistīti ar iespējamu neatbilstību konkurences neitralitātes principam.

KP ieskatā, izskatīt iespēju konkrēto pakalpojumu sniegšanu nodot privātajiem tirgus dalībniekiem būtu nepieciešams veikt arī daļā par kapitālsabiedrības sniegtajiem labiekārtošanas darbiem, ņemot vērā konkrēto darbu raksturu un to, ka to pieejamību ir iespējams nodrošināt ar privāto tirgus dalībnieku palīdzību.

Tāpat KP rodas bažas par kapitālsabiedrības sniegtajiem papildu pakalpojumiem un to atbilstību VPIL 88. panta noteikumiem.

Attiecībā uz kapitālsabiedrības sniegtajiem asenizācijas pakalpojumiem, KP ieskatā, nav saprotams, kāpēc kapitālsabiedrība sniedz konkrētos pakalpojumus, ņemot vērā, ka, pirmkārt, saskaņā ar Izvērtējumā norādīto informāciju Baldones pagasta asenizācijas pakalpojumu sniedzēju reģistrā (turpmāk – Reģistrs) ir reģistrēti četri pakalpojumu sniedzēji, līdz ar to pirmšķietami nav konstatējama tirgus nepilnība. Otrkārt, kapitālsabiedrībai nemaz nepieder piemērota tehnika un aprīkojums konkrēto pakalpojumu sniegšanai, līdz ar to kapitālsabiedrība pakalpojumu nodrošina ar SIA „HDI Serviss”⁶ 01.08.2019. noslēgtā sadarbības līguma ietvaros.

Vēl jo vairāk, KP bažas rada Izvērtējumā norādītā informācija par to, ka kapitālsabiedrības sniegto asenizācijas pakalpojumu tarifs šobrīd nesedz visas izmaksas, ka asenizācijas pakalpojuma izmaksas 2021. gadā tikušas daļēji šķērssubsidētas.⁷

KP ieskatā šāda cenu politika nav pieļaujama, jo var tikt uzskatīta par iespējamu tirgus dalībnieku diskrimināciju, radot atšķirīgus konkurences apstākļus, kā rezultātā KP lūdz pēc līdzdalības pārvērtēšanas atsevišķi informēt KP par izmaiņām attiecībā uz asenizācijas pakalpojumu sniegšanu.

Ņemot vērā, ka asenizācijas pakalpojumus pašvaldībā jau sniedz vairāki tirgus dalībnieki, kā arī to, ka nepamatota pakalpojumu sniegšana var negatīvi ietekmēt privāto tirgus dalībnieku konkurētspēju, KP ieskatā, pašvaldības kapitālsabiedrībai būtu jāatturas no konkrēto pakalpojumu sniegšanas.

Tāpat neskaidrības rada nepilnīgā un pretrunīgā informācija par asenizācijas pakalpojumu sniedzējiem, proti, saskaņā ar Izvērtējumā norādīto informāciju Reģistrā ir reģistrēti četri pakalpojumu sniedzēji – SIA „HDI SERVISS”, SIA „Ķekavas sadzīves servisa centrs”, SIA „Maktens” un SIA „Aironi” (minētā informācija atbilstoši Izvērtējumā norādītajam nav publiski pieejama). Citādāka informācija saskaņā ar Izvērtējumā norādīto ir publicēta kapitālsabiedrības mājaslapā, proti, tajā ir norādīts, ka konkrētos pakalpojumus sniedz kapitālsabiedrība (pretēji tam, ka kapitālsabiedrība nav viena no četrām reģistrētajiem pakalpojuma sniedzējiem). Minētais atšķiras no informācijas pašvaldības mājaslapā⁸, kur pie asenizācijas pakalpojumu sniedzējiem nav norādīts SIA „HDI SERVISS” (uzņēmums, ar kuru kapitālsabiedrībai ir noslēgts sadarbības līgums un kurš saskaņā ar Izvērtējumā norādīto

⁵ Izvērtējuma 17.lappuse.

⁶ Viens no uzņēmumiem, kurš ir reģistrēts Reģistrā kā konkrēto pakalpojumu sniedzējs.

⁷ Izvērtējuma 19.lappuse.

⁸ Asenizācijas pakalpojumi. Pieejams: <https://kekava.lv/asenizācijas-pakalpojumi/>, aplūkots 08.11.2022.

informāciju ir reģistrēts Reģistrā), bet ir norādīti SIA „Eco Baltia vide”, SIA „Lona-S”, SIA „BioVide”, SIA „8008” un SIA „H2O”, kuri saskaņā ar Izvērtējumā norādīto informāciju nav reģistrēti Reģistrā.⁹

KP ieskatā, šāda situācija var apgrūtināt patērētāju iespējas gūt pilnvērtīgu informāciju par konkrēto pakalpojumu sniedzējiem tā administratīvajā teritorijā, līdz ar to pašvaldībai un tās kapitālsabiedrībām būtu nepieciešams nodrošināt patērētājus ar aktuālu un Reģistrā noteiktajam atbilstošu informāciju.

Attiecībā uz Decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistru, KP atbalsta Rīcības plānā norādīto pašvaldības iniciatīvu izbeigt līgumu ar kapitālsabiedrību par minētā reģistra izveidi un uzturēšanu. KP ieskatā, kapitālsabiedrība minēto reģistru varētu turpināt uzturēt pie nosacījuma, ja tā pati nepiedāvātu asenizācijas pakalpojumus.

Tāpat KP vēlas vārst pašvaldības uzmanību uz kapitālsabiedrības sniegtajiem ūdens patēriņa skaitītāju uzstādīšanas un nomaiņas pakalpojumiem un Ķekavas novada domes 28.02.2019. saistošo noteikumu Nr. 5/2019 „Sabiedrisko ūdenssaimniecības pakalpojumu sniegšanas un lietošanas kārtība Ķekavas novadā” (turpmāk – Saistošie noteikumi) 98.punktā ietverto nosacījumu.¹⁰ Pirmkārt, saskaņā ar KP līdzšinējo praksi, publiskas personas kapitālsabiedrībai būtu jāatsakās no konkrēto pakalpojumu sniegšanas, ja nav konstatējama tirgus nepilnība.¹¹ Otrkārt, nav pieļaujama tādu tiesību normu iekļaušana Saistošajos noteikumos¹², kuras nepamatoti ierobežotu citu tirgus dalībnieku darbību konkrētajā tirgū.

Ievērojot minēto, KP atbalsta pašvaldības iniciatīvu veikt izmaiņas Saistošajos noteikumos, izslēdzot no tiem vai precizējot Izvērtējumā norādīto strīdus tiesību normu un lūdz KP informēt par plānotajiem un veiktajiem pasākumiem divu mēnešu laikā no KP viedokļa (atzinuma) saņemšanas.

Attiecībā uz pārējiem Izvērtējumā uzskaitītajiem kapitālsabiedrības sniegtajiem papildu pakalpojumiem, no Izvērtējuma satura KP nav guvusi pārliecību, ka konkrēto pakalpojumu sniegšanu nevarētu uzticēt sniegt privātajiem tirgus dalībniekiem.

Ievērojot minēto, KP ieskatā, pašvaldībai būtu jāvērtē iespēja rīkot publiskos iepirkumus attiecībā uz kapitālsabiedrības sniegtajiem papildu pakalpojumiem, tādējādi ne tikai iegūstot pilnvērtīgu informāciju par situāciju konkrētajos tirgos, bet arī novēršot iespējamu nepamatotu publiskas personas kapitālsabiedrības darbību un, iespējams, iegūstot arī ekonomiski izdevīgāku piedāvājumu, kas iespējams vienīgi brīvas tirgus dalībnieku konkurences apstākļos.

Noslēgumā, ņemot vērā, ka Izvērtējuma titullapā ir norādīts, ka Izvērtējums satur ierobežotas pieejamības informāciju un SIA „BŪKS” komercenoslēpumu, kā arī to, ka KP nākotnē vēlēšies šī atzinuma satura publicēšanu¹³, KP lūdz pašvaldību saprātīgā termiņā, taču ne vēlāk kā mēneša laikā, norādīt uz konkrētām šī KP viedokļa (atzinuma) vietām, kuras satur ierobežotas pieejamības informāciju un kuru publicēšana nav pieļaujama (iezīmējot tekstu citā krāsā vai kā citādi identificējot konkrēto informāciju). KP lūdz sniegt pašvaldību informāciju arī gadījumā, ja, pašvaldības ieskatā, KP viedoklis (atzinums) ierobežotas pieejamības informāciju nesatur, par to atsevišķi norādot.

⁹ Vismaz laikā, kad tika veikts izvērtējums.

¹⁰ Nosacījums, ka konkrētais pakalpojums ir sniedzams ūdenssaimniecības pakalpojumu sniedzēja klātbūtnē.

¹¹ Valsts un pašvaldības ierobežo uzņēmēju iespējas sniegt individuālo ūdens patēriņa skaitītāju maiņas pakalpojumu. Pieejams: <https://www.kp.gov.lv/posts/kp-valsts-un-pasvaldibas-ierobezo-uznemeju-iespejas-sniegt-individualo-udens-paterina-skaititaju-mainas-pakalpojumu>

¹² Tiktāl, cik uz konkrēto gadījumu nav attiecināms Ministru kabineta 09.12.2008. noteikumu Nr.1013 „Kārtība, kādā dzīvokļa īpašnieks daudzdzīvokļu dzīvojamā mājā norēķinās par pakalpojumiem, kas saistīti ar dzīvokļa īpašuma lietošanu” 14.⁵punkts.

¹³ Kā tas tiek darīts arī ar citiem KP viedokļiem (atzinumiem) par publisko personu līdzdalību kapitālsabiedrībās un tiek veikts ar mērķi izglītēt sabiedrību konkrētajos jautājumos.

Ar cieņu
priekšsēdētājs

J. Gaiķis